

KONTAKTÁJ! : Tiszakötő workshop

Eseménysorozat a klímatudatosság jegyében

szerzők:

Polyák Júlia

Pröhle Borbála Piroska

konzulens:

Szabó Levente DLA

2023.11.02

Tartalom

I. Kontaktáj pályázati felhívás

II. A Tiszakötő-workshop

 / bevezetés

 // motiváció

 // inspiráció

 // koncepció

 / a 4 stáció

 // pont

 // vonal

 // sík

 // tér

 / epilógus

III. Utóélet - a záróakkord

I. PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

KONTAKTÁJ!

2023.09.31.

Eseménysorozat a klímatudatosság jegyében
Pályázz workshoppal és
mutasd be a témát a saját
eszközeiddel!

KONTAKTÁJ! - Eseménysorozat a klímatudatosság jegyében

A Kontaktáj! egy évente ismétlődő eseménysorozat, amely a klímaváltozás témájának különböző aspektusaira kíván reagálni a művészeti reflexió eszközével. A soron következő esemény témakörének kírását és az ahhoz kapcsolódó pályázatot mindig az adott évi Kontaktáj szervező csapat hirdeti meg, így jár körbe a staféta az ötletgazdák közt, és valósul meg a sorozat folytonossága. A workshopok dokumentációi és különféle műfajú utóéletei évről évre gyűlnek, így nem csak egyesével, hanem egy sorozatot képezve együttesen is hatni kívánnak. Felhívjuk a figyelmet arra, hogy nem a tudományos, hanem a legszélesebb körű művészeti diszciplínák jelentkezését várjuk.

Ha foglalkoztat a fenntartható tájhasználat, ember és természet kapcsolata, és szívesen feltárnád egy általad választott aktuális kérdéskör mentén a táj problémáit, pályázd meg az idei esemény szervezését!

MOTTÓNK

LOKALITÁS // egy-egy megfogható részre fókuszálva ismerni meg a klímaválsághoz, - vagy tágabban - ember és természet együttéléséhez kapcsolódó problémakör ágait, egy-egy lokális problémát körüljárva reflektálni az egészre

PÁRBESZÉD // a kérdéskör beépítése a köztudatba, a szemléletmódbeli innovációt közelebb hozni, párbeszéddé alakítani

TAPASZTALÁS // eljuttatni az emberekhez az ellentmondásos természetalakítás különféle megjelenési formáit, jelenléten keresztül a tapasztalás, az átélés lehetőségét megteremteni

KOMMUNIKÁCIÓ // a helyspecifikus installációk dokumentálása szélesebb közönséggel is megosztva művészeti eszközökkel szolgálja a természetet érintő fenntartható innovációs folyamatok iránti figyelem felkeltését

A PÁLYÁZATI KIÍRÁS

a téma / Határozd meg a problémakört a tág témán belül, amivel a projektben foglalkozni szeretnél!

a helyszín / Jelölj meg egy pontos helyszínt, vagy egy régiót, amin keresztül pályázatoddal reflektálsz a kiírás témájára!

a workshop / Készítsd el a workshopod tervét és menetrendjét!

a kiválasztott pályamű további stációi:
a workshop lebonyolítása, helyszíni dokumentálása
az esemény utóéletének koordinálása – szabadon választható formában, különböző médiumok által eljuttatni minél több emberhez a feldolgozott témát ((pl kiállítás, publikáció, prospektus, kiadvány, film)

ÜTEMZÉS

2023. június 1.	pályázat meghirdetése
2023. szeptember 31.	regisztráció az absztrakt beadásával
2023. november 3.	eredményhirdetés
2024. április-szeptember	kiválasztott esemény lebonyolítása
2024. szeptember-december	utóélet, esemény feldolgozása

Jelentkezés egy absztrakt elküldésével a jelentkezes@kontaktaj.hu email címre
határidő: 2023. szeptember 31.
eredményhirdetés: 2023. november 3.

II. A TISZAKÖTŐ WORKSHOP

II./

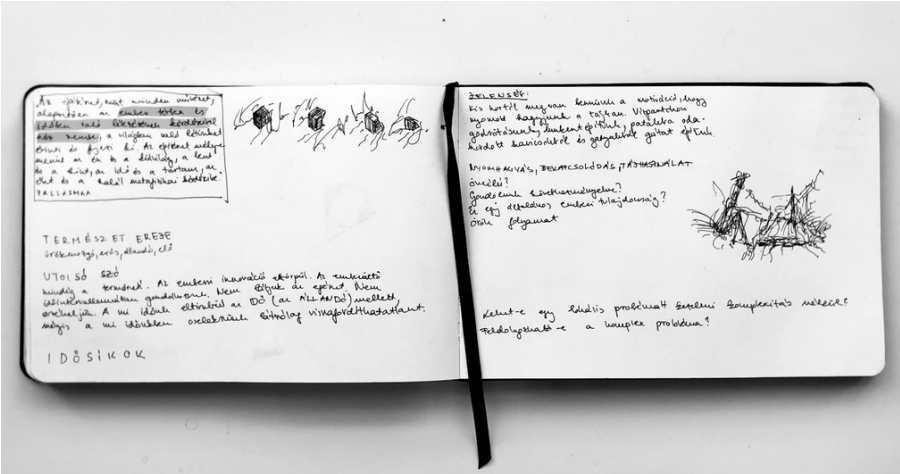
/ _bevezetés
/ _a négy stáció
/ _epilógus

MOTIVÁCIÓ

Hazánk tájainak identitásképző részét alkotja az Alföldön keresztül kanyargó, terjeszkedő Tisza és vidéke. Természeti és kulturális örökségünk alapvető eleme e táj, számos szálon fellelhető a kötődés az itt lakók, a kultúra és a vidék közt: a folyóhoz köthető érzések, események gazdag inspirációs forrásai a magyar irodalomnak, költészetnek, népművészeti örökségnek, de a jelen történéseinek is. A tiszai élővilág sajátos működése, a folyó szeszélyes viselkedése mindig is különös viszonyt teremtett azokkal, akik kapcsolatba kerültek vele.

Az itt élő ember - ismerve saját erőforrásait - régebben megtalálta azt az életformát, amelyben a tájjal együttműködve, az ártéri gazdálkodás által a természettel szimbiózist alkotva megfelelően tudta kezelni a Tisza ciklikus lüktetését. A gazdaság fejlődésével és a népesség növekedésével azonban, új értékek kerültek előtérbe, és a korszellem jegyében ember és környezete kapcsolata más irányba sodródott. Egy többlépcsős folyamat során az ember lassan elszakadt a természettől, és a szimbiózis a tájjal megbomlott. A hely adottságaihoz igazodó tájhasználatot felváltotta a tervezett, mesterséges vízgazdálkodás, amely új folyamatokat indított el a Tisza-vidék életében. Mindez számos innovációt foglalt magába, azonban ökológiai szempontból igencsak megviselte a régiót. A folyószabályozások során történt beavatkozások, például a meder szabályozása, a gátak építése és a parti területek átszabása komolyan érintették a természetes vízrajzi ciklusokat és az élővilágot. Nem vitatjuk, hogy a Tisza-szabályozás egy, az akkori korszellemnek megfelelő, progresszív (és talán elengedhetetlen) beavatkozás volt, azonban úgy gondoljuk, az elmúlt korok innovációjának helyes, a mai értékeket előtérbe helyező szemléletmóddal való kritikai értékelése, és azokkal integrált továbbműködtetése újszerű megközelítéseket igényel.

A napjainkban zajló technológiai újítások végtelennek tűnő gyarapodása csak akkor lesz fenntartható, ha ezzel együtt a természettel kapcsolatos szemléletmód is megújul. Művészeti installációk megvalósítását célzó workshopunk keretein belül a Tisza szabályozásának komplex mérnöki és ökológiai problémakörén keresztül szeretnénk vizsgálni az innovatív, de fenntartható tájhasználat elsőre paradoxnak ható lehetőségeit, benne a társadalom és az egyén szerepét, s így - mint cseppben a tenger -,a természet és az ember mindenkori kapcsolatát.

INSPIRÁCIÓ

A foltokban élénk táruló komplex problémahalmazzal ismerkedve eleinte egyre nehezebbnek tűnt a szerepünk, eszközeink megtalálása: hamar megfogalmazódott bennünk, hogy nem vagyunk szakemberek, nem rendelkezünk azzal a kompetenciával, amely szükséges lenne egy tudományosan megalapozott, átfogó stratégia kidolgozásához. A hely, a táj használatában tükröződő megannyi gazdasági, kulturális, ökológiai réteg értékelése azonban - meggyőződésünk szerint - nem csupán, vagy nem elsősorban nem a szakember hozzáállásával valósítható meg. Épp ellenkezőleg: az átfogó, emocionális tapasztalatokra is alapozó és közösségi jellegű reflexiókban rejlik egy másfajta, katartikus megközelítés ígéretét hordozó feldolgozása mindennek. A tudat, miszerint a - többek között - helytelen tájhasználat okozta klímaváltozás következményei mindannyiunkat érintenek, arra ösztönzött bennünket, hogy valamilyen módon mégis szánjunk időt a minket körülvevő környezet problémáinak megértésére, és az azzal kapcsolatos párbeszéd elindítására.

Már a workshop tervezése közben jutott eszünkbe egy közös kora nyári emlék. Az acb galériában látogattuk meg Agnes Denes kiállítását¹, amely mindkettőnkre mély benyomást tett. A Denes által megfogalmazott problémákat és kérdéseket, melyeket land art műveivel felvet, nagyon lényegeseknek találjuk. Új perspektívákat nyitott meg a számunkra, és azt éreztük, hogy ezekkel a témakörökkel mindenképpen foglalkoznunk kell.

Ősz elején, amikor erre az élményre visszaemlékeztünk, párhuzamot fedeztünk fel a mi workshoppal elérni kívánt célunk és Denes munkássága között. Inspirálódva a művésznő erejéből megfogalmaztuk, hogy a saját léptékünkben, de reagálni szeretnénk a kérdéskörre, nem félve egy komplexebb megközelítés kísérletétől sem. Arra jutottunk, hogy szeretnénk ezekkel a mindenkit érintő problémákkal foglalkozni, és e gondolkodást megosztani másokkal is.

Célunk az volt, hogy a megismerést az alkotás örömeivel kössük össze, így a programon való részvételhez társuljon egy olyan tapasztalási forma, mely személyesebb és mélyebb nyomot hagy a résztvevőkben. Ezek az alkotások egyszerűek, talán csak a résztvevők számára beszédeseek, mégis reflektálnak egy komplex problémára, amelyet ha a közös alkotáson keresztül ismerünk meg, könnyebben elraktározunk magunkban. Ezen kívül másoknak is, akik nem vettek részt a helyszíni projektben, lehetősége nyílik csatlakozni, visszajelzést adni mind a lokális, mind az abban tükröződő megannyi globális kérdéskörhöz. Kétlépcsős projektünk első eleme maga az esemény, ahol a jelenlét által igyekszünk megismerni és körüljárni a radikális tájalakítások következményeit, a második lépés pedig az esemény eredményeinek a dokumentációkon keresztüli terjesztése, eljuttatása minél több érdeklődőhöz abban bízva, hogy mindez újabb és újabb reflexiókat, diskurzusokat indíthat el.

„Egy kis rizsültetvényt hoztam létre, éppen ott, ahol a Niagara-vízesés 12 ezer évvel ezelőtt megszületett. Azon a helyen felfedeztem egy indiánok által megszentelt erdőt, amelynek a fáit egy-egy vasláncsal megjelöltem, az erdő közepén pedig elástam egy időkapuszulát. Ezáltal a tézis-antitézis-szintézis szimbólumát sikerült megteremtenem. A rizs az életet, a fák jelölése a természetbe való beavatkozást és végül az időkapuszulába zárt egypéldányos versem elásása a földdel való szimbiózist jelentette. A földhöz, a földgolyót borító anyaghoz való viszonyunkat értelmeztem. ...A természet közvetlenül, közelről átélt, hatalmas ereje ráébresztett, hogy ki is vagyok, s hogy mennyire kicsi pont az ember a természetben. ... Így vált egyértelművé számomra, hogy az örök természet és a halandó ember közötti viszony mennyire groteszk. Azóta csak ez érdekel”. Agnes Denes az első land art alkotásáról

KONCEPCIÓ

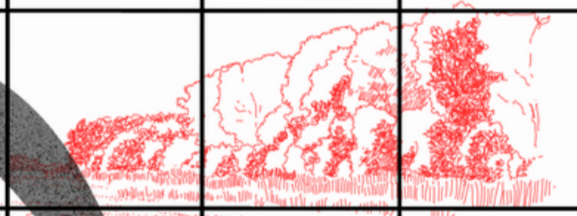
A workshop felépítését illetően négy tételben gondolkodunk: egy ívre felfűzve, négy állomáson keresztül szeretnénk feltárni a vizsgált témát. A stációk egymásutánisága tulajdonképpen perspektívánk kiszélesítését követi le, ahogy a résztől az egészig, a négy dimenzión keresztül a ponttól a térig vitatjuk meg a táj kérdéseit. Az ív segít a rétegzett probléma különböző aspektusainak megértésében, az információk befogadásában. Minden állomáson sor kerül a téma adott léptékbeli kérdéskörének felvezetésére, majd közös megvitatására, interaktív feldolgozására: esetenként eltérően, egyéni vagy kollektív ráhangolódás után együtt beszélgetünk, érvelünk, vitázunk, majd végül egy közös alkotás következik: egy-egy - az adott jelenséghez kapcsolódó, vagy arra reflektáló - installáció megvalósítása, melynek dokumentálása ugyanúgy szerves része a tevékenységünknek. Fontos kikötés volt számunkra, hogy nem akarunk semmi maradandót hagyni a tájban, így az installációk "alapanyagait" mi magunk képezzük, az alkotás addig tart, amíg ott vagyunk, abban a pillanatban valósul meg, szellemileg és fizikailag egyaránt.

Minden stáció tartalmát végül egy-egy triptichonba sűrítjük, amelyeknek aztán a workshop utóéletében lesz fontos szerepük. A triptichon műfajával szeretnénk alkotásunkat művészeti produktummá emelni, a mögötte rejlő gondolatoknak méltó formát biztosítani. Az installációnk ideiglenes, de célunk, hogy tevékenységünk lenyomata, a négy helyszínen készített fotó-triptichon mint szellemi-művészeti koncentráció igényes alkotásként megszületve tegye lehetővé a mögöttes gondolatok, a helyszíni diskurzusok és a tágabb kontextus megértését és befogadását is.

A sajfoki szivattyútelepet jelöltük ki eseményünk helyszíneként. Workshopunk útvonala itt végigkövethető, a vidék nyugodt, a lakott területektől távolabb fekszik. A Tisza kényelmes sétatávolságra folyik medrében, lehetőséget biztosítva az ártér bebarangolására. A helyszín bejárásakor az is megragadt bennünk, hogy a helyi gátőr igen barátságosan fogadott bennünket, így biztosak voltunk benne, hogy e terület megfelelő lesz számunkra.

A Tiszakötő workshopot legfőképpen a közösségi médiában hirdettük. A Kontaktáj! Instagram oldalán, illetve a Facebookon lehetett rátalálni. A résztvevők kérdőív kitöltésével jelentkezhetek az eseményre. Tizenhárman töltötték ki a jelentkezési lapot, közülük többen tőlünk hallottak a programról, de voltak olyanok is, akik kíváncsiságból, senkit nem ismerve jöttek el velünk Sajfokra. Velünk együtt 15 ember vett részt a Tiszakötő workshopon. Az animátori, illetve a dokumentációs feladatokat is mi vállaltuk.

t					01
i				A tiszta-vidéki tájhasználatból eredő problémákat vizsgálva, majd kiszélesítve a perspektívát egészen a globális léptékű klímaváltsáig, lépten-nyomon mind az ember és természet ellentmondásos együttműködésének, vagy inkább az együttműködés hiányának nyomait érzékeljük különböző minőségekből. A hosszú folyamatra, - ahogy az emberi értékek, életvitelük megváltoztak, és a tájhasználatból egyre inkább tájhasználat lett - a környezet is lassan a saját léptékében reagálni kezd. A tudomány fejlődik, minden kor technológiája egyszer kinövi magát és elavul, helyébe újat építenek általában a bolygó terhére. A folytonos innoáció kockázata azonban, hogy nem látunk túl a saját időnkön, nem tudunk a táj idejében gondolkodni; egy pillanatnyi válaszadással csak még nagyobb problémát generálunk.	
s					
z					
a					
k					
ö					
t				2023.10.21.	
ő				helyszín: sajfoki zsilip	
					
WORKSHOP					

II./

/ bevezetés

/ a négy stáció

/ epilógus

PONT

A pont az induló állomás, a toposz, a nulladik dimenzió, a nyom.

A szabályozás következtében az első problémát a töltések miatt felgyülemelő csapadék és a feltörő belvizek okozták. A gát megakadályozta e víztömeg folyómederbe való lehúzódását, így az ármentesítő társaságoknak újabb kihívásokkal kellett szembenéznük. Belvízgyűjtő csatornák, valamint zsilipek építésével orvosolták a jelenséget, amelyekhez kapcsolódóan azonban - azért, hogy a vízállástól függetlenül át lehessen juttatni az összegyűlt víztömeget- szivattyútelepek létesítésére volt szükség. A Tisza gátrendszer mentén sorakozó, egykor kulcsfontosságú, ma már használaton kívüli gőzüzemű szivattyúházak térbeli és időbeli lenyomatai a már régóta rétegződő, az innovációt a természet eredendő működésének rovására halmozó ellentétnek. Ilyen az általunk meglátogatott sajfoki is, a téглаépületben sorakozó különös, hatalmas méretű, koromfekete szivattyúkkal és más berendezési tárgyakkal. Szerepük tehát a belvizek lecsapolása volt, mára azonban technológiájuk elavult, így ezek az ipari épületek kihasználatlanul állnak, tájsebként szimbolizálva a napjainkban zajló technológiai innovációk végtelennek tűnő gyarapodását és az épített örökség jövőjének feszítő kérdését is.

13.00: Begurul az utolsó telekocsi is a résztvevőkkel a sajfoki gátör udvarára. Pigler Ferenc szívélyesen fogad minket.

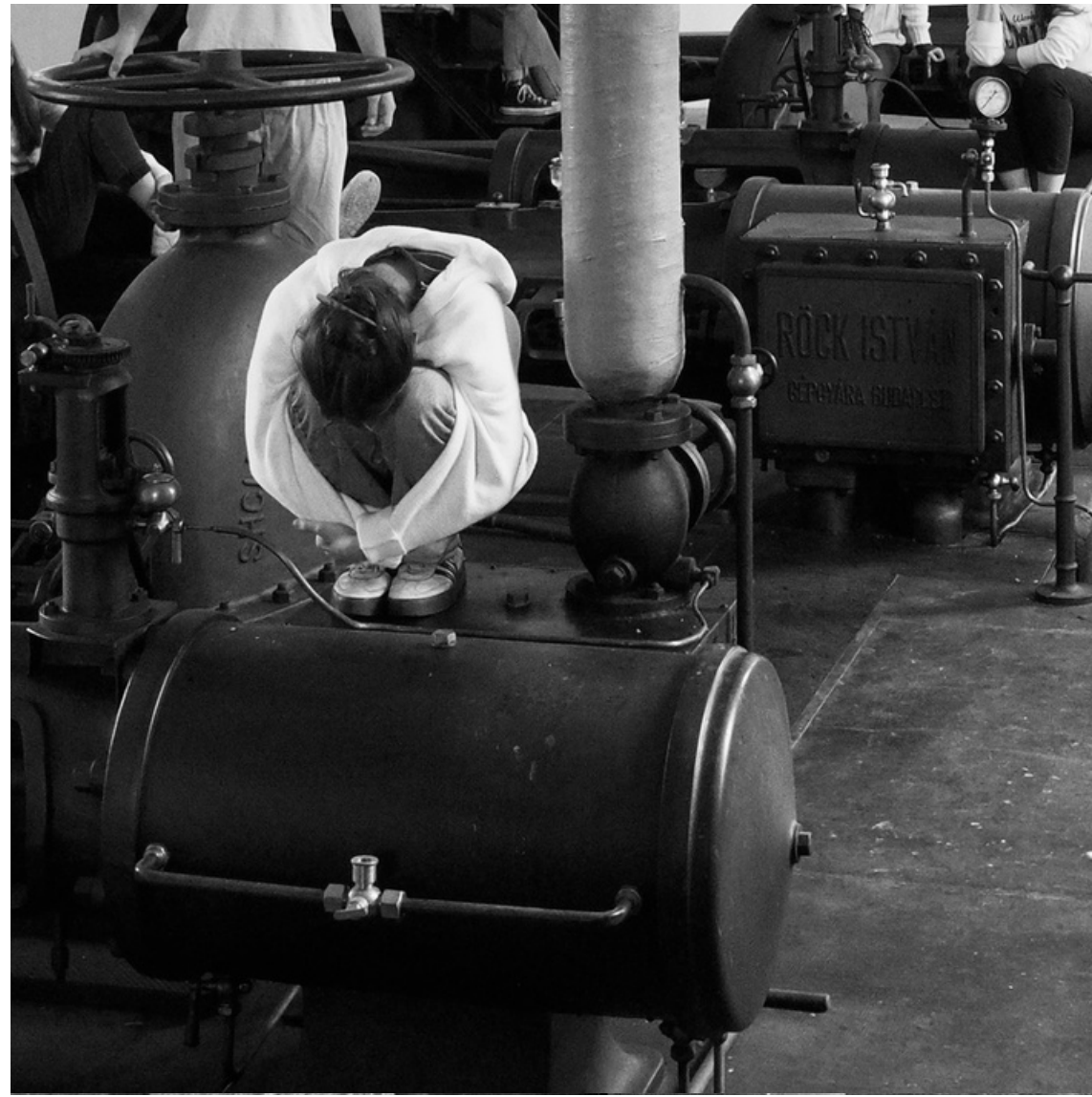
13.00-13.30: Rövid bemutatkozó kör után arról beszélgetünk, hogy kinek milyen a kapcsolata a Tiszával, milyen élmények kötik őt ide. Ezt követően ismertetjük a nap menetét.

13.30-13.45: A szivattyúház kulcsának megszerzése után felfedezzük az épületet, és megismerkedünk a XIX. századi Tisza-szabályozás folyamatával.

13.45-14.15: A kiállítótér parkettáján körben ülve megosztjuk egymással gondolatainkat. Beszélgetünk a használaton kívüli ipari épületek sorsáról, az innováció fogalmáról, illetve az ember és épített környezet kapcsolatáról.

14.15-15.45: Visszatérve a gépészeti terembe, megpróbáljuk szubjektíven feltérképezni a teret.

Játék: az óriási öntöttvas gépek között barangolva figyeljük, hogy a térben hogy mozgunk. Mi az a helyzet, ahol szívesen megtelepszünk? Hol érezzük helyünkön magunkat a térben? Valaki célirányosan elindul és elsőre megtalálja a helyét, de van akinek ez nehezebben megy, és csak némi bolyongás után, másoktól inspirálódva tud elhelyezkedni a hatalmas vasgépek között.

VONAL

A vonal a gát, az első dimenzió, az egyre élesebben kirajzolódó következmény, a régió problémája.

A gát belemetsz a tájba, mesterségesen két részre osztja a vidéket: mentett és ártéri oldalra, határt képezve ezáltal a megművelt terület és a természetes élővilág közt. A Tisza-vidék hosszú évszázadok alatt organikusan kialakult ökoszisztémája a talaj vízmegtartó tulajdonságában rejlik, az Alföld domborzati struktúrája szolgáltatta a vidék eredendő működésének létrejöttét. A medrek-erek-árterek hálózata volt hivatott a vizek befogadására, ez a látható kulcseleme a kisvízkörforgásnak: innen jut a víz beszivárgás során a talajba, valamint párolgás által a levegőbe, a csapadék képződésének alapját adva. Így oldódott meg az esőnek való kitettség kérdése is, ami a régiót eredetileg jellemezte. Azáltal azonban, hogy a vizet a tájból mesterséges úton kivezették, az önműködő rendszer megbomlott, és bár a természet tempója sok esetben más léptékben mérhető, mint ahogy mi, emberek a világra tekintünk, a folyószabályozás ökológiai következményei lassan, de folyamatosan számunkra is érzékelhetővé válnak. A napjainkban zajló klímaváltozás problémájával összefüggésben a mentett oldallallassan kiszárad, a terület mind gazdaságilag, mind ökológiailag elsivatagosodik.

15.45: A szivattyúházat elhagyjuk, majd felsétálunk a gát tetejére, ahol végre megpillantjuk az eddig takarásban lévő sűrű ártéri erdőt. Cetliket osztunk ki, amelyekre majd a mentett és az ártéri oldalon írunk asszociációkat.

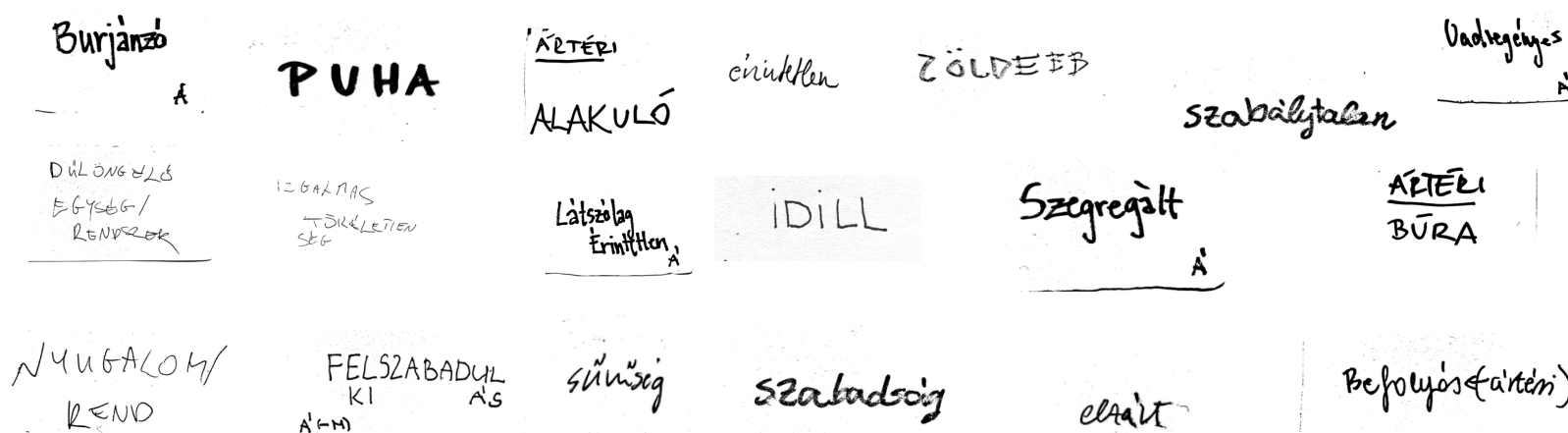
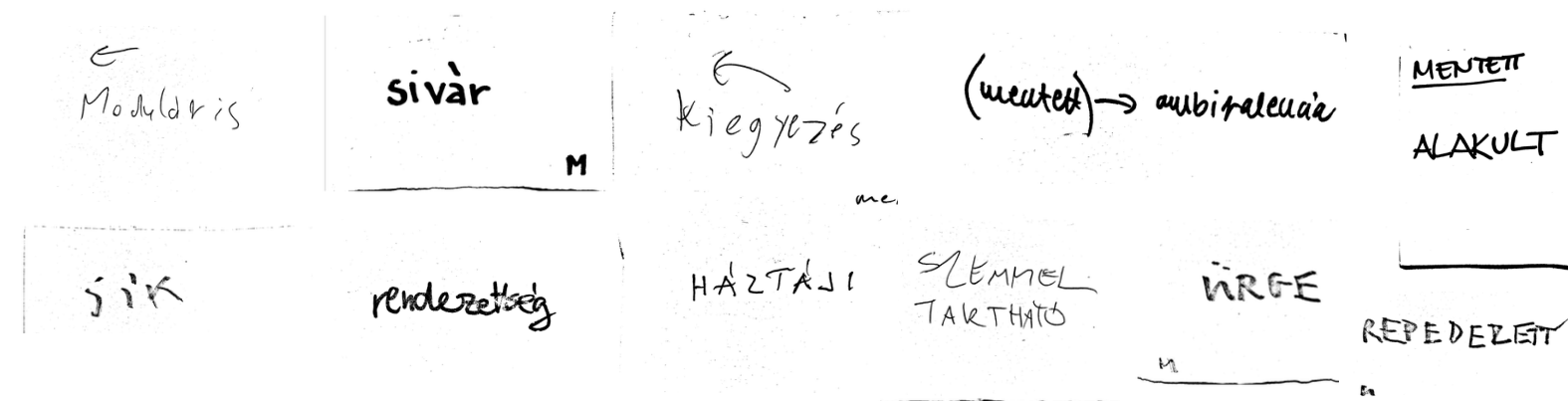
15.45-16.00: Cetlikkel és tollal a kezünkben fedezzük fel a környéket. A csapat szétválik, mindenki egymagában figyeli a környezetet, hallgatja a hangokat. A két különböző területen sétálgatva leírjuk az eszünkbe jutó szavakat.

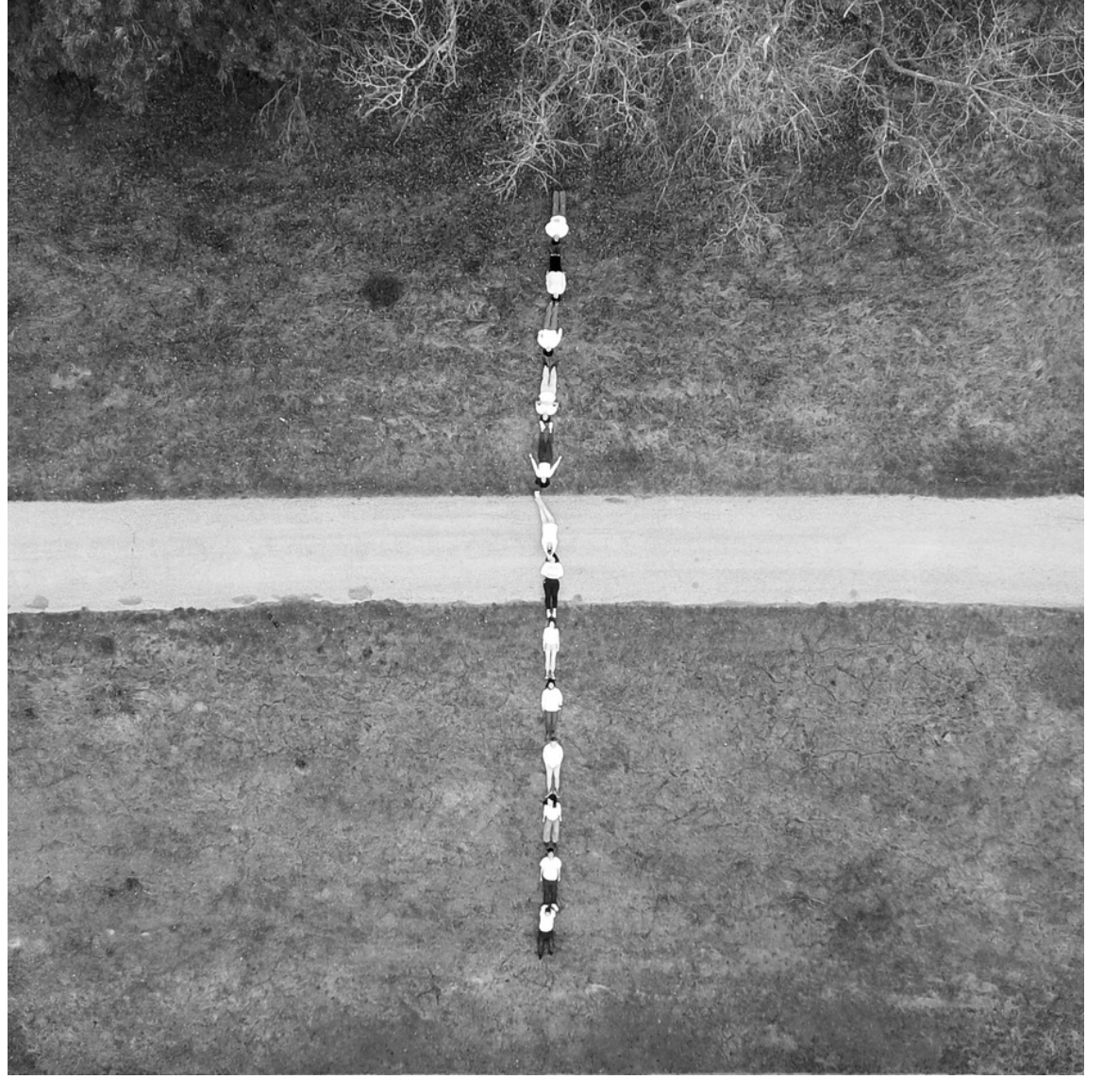
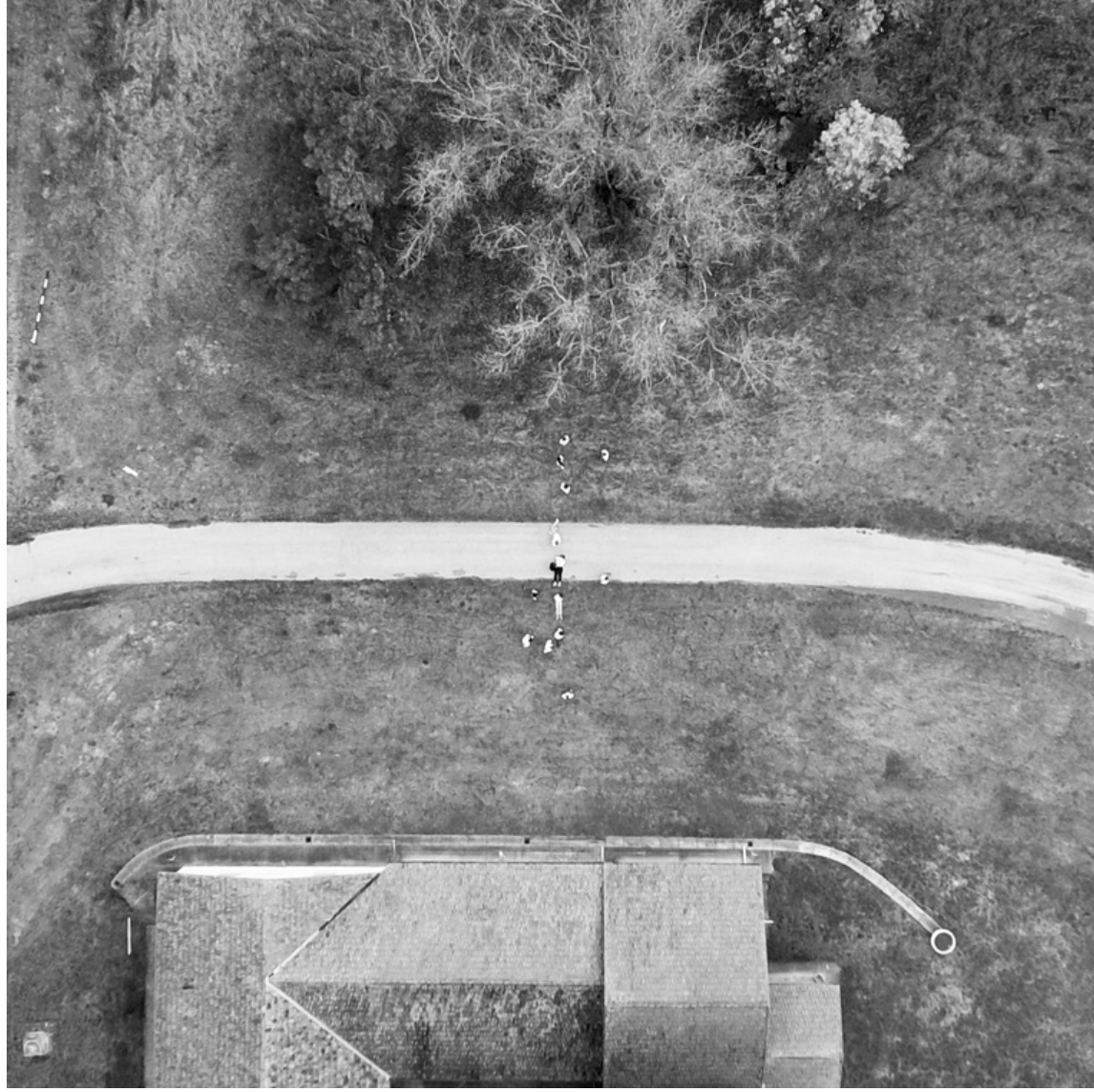
16.00-16.20: Újra összegyűlünk a gát tetején. Sorra mindenki elmeséli, hogy mit írt a papírdarabjára. Hamar kirajzolódik a két oldal közötti kontraszt. A papírfecniket körülállva beszélgetünk a víz erejéről, a gát jelenségéről, és fejtegetjük a buzgár szimbolikáját.

“A megoldáshoz annyi kell, hogy túl kell lépni a gátakon. Ha a gondolkodásbéli gátakon sikerül túllépni, akkor az árvízvédelmi gátak átjárhatósága abszolút kivitelezhető műszaki feladat. A kulcs, hogy legyen helye a víznek az agráriumban. Tehát a vizes tájhasználat váltás. A kivitelezés eszköze az ismeretterjesztés, és az agrártámogatások, valamint előírások megfelelő változtatása.” (Balogh Péter)²

16.20-16.40: A tervünk az, hogy újra összekössük a mentett és az ártéri oldalt. Átjárót akarunk képezni. Ahogy az autópálya fölött átnyúló híd, amely az állatokat hivatott biztonságban az egyik oldalról a másikra vezetni, jelképesen mi is útvonalat szeretnénk kínálni a burjánzó természetnek. Miután megtaláljuk erre a legmegfelelőbb helyszínt, élőláncot alkotunk, amely olyan hosszú, hogy összeköti a két oldalt. Így teszünk keresztbe a gátnak.

16.40-17.00: Két megállót magunk mögött tudva, félúton megpihenünk. A csapat kezd összerázodni, jókat beszélgetünk, miközben pokrócon ülve uzsonnázunk. A gátőr kutyája, Lucifer is gondoskodik a hangulatról.

SÍK

A sík a kiterjesztés, a második dimenzió, a lokális probléma általánosítása globális jelenséggé.

Ha egy beavatkozás nem veszi figyelembe a természet törvényszerűségeit, akkor az nem is lesz fenntartható. A természet jelet ad, ha az organikusan működő rendszerében hibát észlel. Mindig a probléma eredetét kell vizsgálni, és nem egy újabb, átgondolatlan, átmeneti megoldással próbálkozni, amely később csak újabb problémákat von maga után.

Az emberi civilizáció igényei nem elvetendő, de fontos, hogy a társadalmi elvárások kielégítésekor a tájat csak használjuk, és ne kihasználjuk. Ha nem így teszünk, a megoldásunk hosszú távon nem lesz életképes. Az ember a saját igényei szerint épített környezetében főszereplő. Egyre inkább városokba tömörülünk. A beton- és emberrengetegben a természet csak szórványosan jelenik meg, és a legtöbbször még akkor is csak ember által, tervezetten. Nem csoda, hogy ilyen körülmények között egyre inkább elveszítjük kapcsolatunkat a természettel, és egyre nehezebbé válik vele az együttműködés.

Fontos, hogy helyesen mérjük fel, határozzuk meg a szerepünket a világ működésében. Tudjuk, hogy amennyire ártani, annyira menteni is tudunk. Az egésznek mi is részesei vagyunk, és - mint egyedüli, távlatos gondolkodásra képes lények - felelősök is a rendszer harmonikus működéséért. Ha az egységben egy láncszem működése hibás, az megbolygatja az egész folyamatot, mint ahogy a Tisza-vidék esetében a folyó elvezetésének következtében a táj kiszáradásával kell szembesülnünk.

A Tisza-vidéken megfigyelhető szikesedés, valamint a folyó felgyorsulásából következő földmosás, mind a szabályozás, a tájba való beavatkozás következményei. Természetesen nem lehet, és nem is szabad Vasvári Pál és társai, a nagy folyószabályozó nemzedék szándékának nemességét kétségbe vonni, hiszen a folyó vízjárásának kiszámíthatóbbá tétele, az árvizek veszélyének csökkentése jogos társadalmi igényként merült föl. Utólag azonban látjuk, hogy a legjobb szándékkal véghez vitt változtatások is egy olyan negatív folyamatot indítottak el, amely kármentő intézkedések máig tartó hosszú sorát tették szükségessé.

17.00: A szünet után a mentett oldalon összegyűlünk. Mindenkinek szétosztunk egy-egy rövid, a témánkat érintő szövegrészletet.

17.00-17.20: Miután mindenki elolvasta a saját idézetét, párba rendeződünk és egymásnak is felolvassuk a szövegeket. Az idézetek különböző forrásokból származnak, több között ellentmondás van, így különböző aspektusokat is megismerünk. Van, amelyik szakmai szempontból közelíti meg a Tisza szabályozását, egy másik akár globálisan vizsgálja az ember és a táj kapcsolatát. A párok néhány perces beszélgetés után cserélődnek, így sok új információt megtudunk a témáról és egymás gondolataiba is jobban belelátunk.

17.20-17.30: Közösén átbeszéljük, kinek mi volt a legérdekesebb, mi maradt meg benne a legjobban. Megfogalmazódik bennünk a természet tiszteletének fontossága. A civilizációnk megfér a tájban, de ahhoz, hogy szimbiózisban maradjunk, nagyon koncentrált csapatmunkára van szükség.

17.30-17.55 Hogy szemléltessük a természet működésének összetettségét, illetve a figyelmességet, amit az emberi tájhasználat igényel, egy drámajátékot játszunk.

Játék: Szétszóródunk, majd mindenki magában kiszemel egy személyt. Elkezdünk járkálni a térben. Nem szabad megállni. A cél az, hogy a kezdeti távolságot tartani tudjuk a kiszemeltünkkel. Amikor beállt a rendszer, megállunk. Most még valakit kiválasztunk magunknak, és most már a két személyt kell egyenlő távolságban követnünk. A játék előrehaladtával egyre nehezebb betartani a szabályokat, de jókat nevetünk közben.

17.55: Elered az eső, ezért gyorsan továbbállunk a negyedik, utolsó állomásra. A gáton átkelve visszatérünk az ártéri oldalra.

“A Tisza szabályozásának vitathatatlan előnyei között szerepel, a hatékonyabb árvízvédelem mellett, a hajózható 780 kilométeres szakasz hossza. A szabályozás hiányosságai, az elmaradt feladatok azonban megbosszulták magukat, az 1879-es nagy szegedi árvízi katasztrófa is intő jele volt ennek. A beavatkozás hatására azonban a vízgyűjtő terület vízháztartása is romlott, a talajvízszint csökkenése, a szikesedés és az öntözés kérdése csupán egy szelete ennek.”
MTVA archívum³

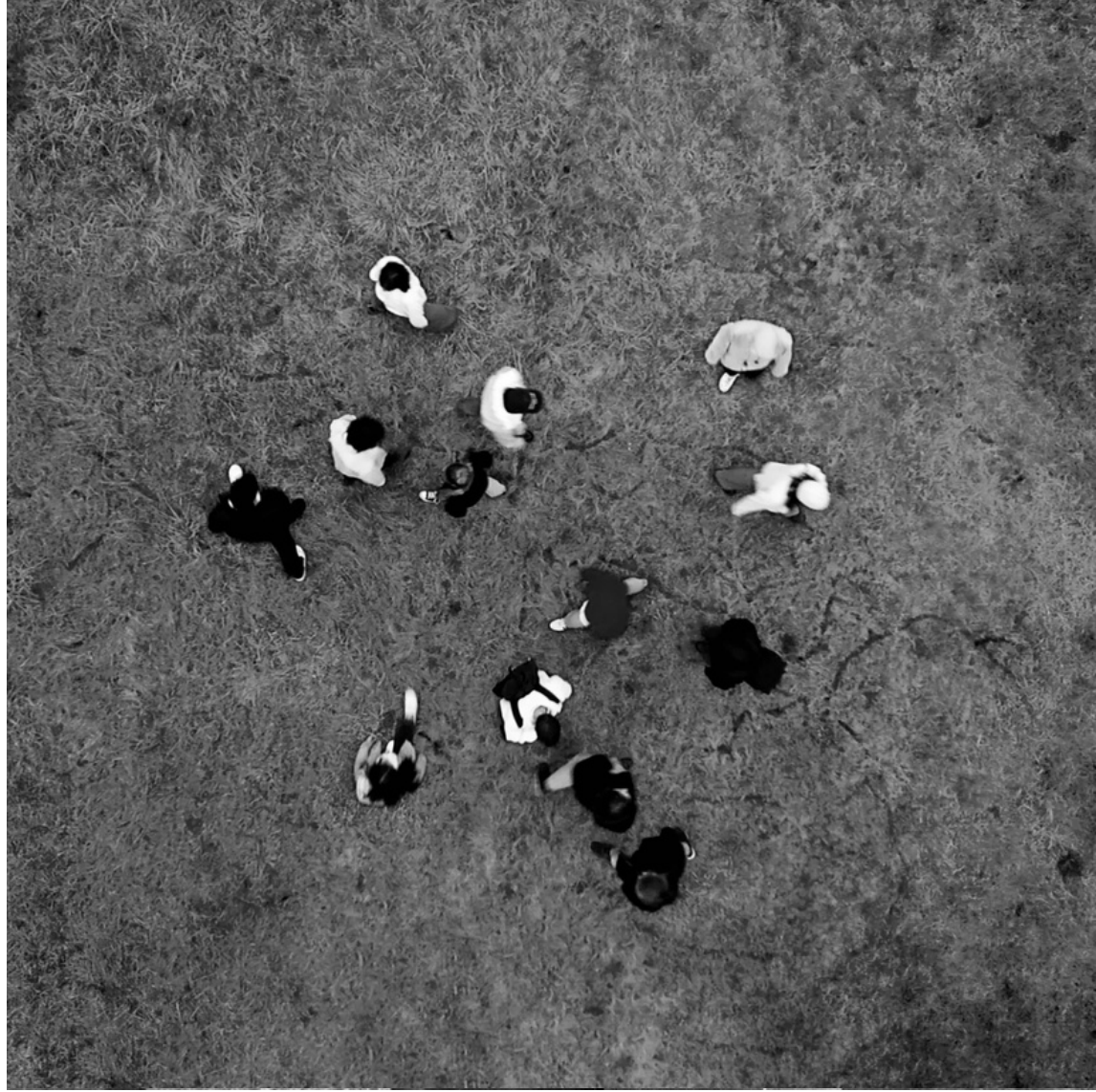
“Napjainkban többen történelmietlenül és felelőtlenül mondanak elítélő véleményt a Tisza-szabályozás roppant munkájáról. A múlt századi tervezőktől értelemszerűen még nem várhatjuk el az ökológiai gondolkodást, hiszen ez világviszonylatban is csak az utóbbi évtizedekben hódított tért.”⁴
Süli-Zakar István

“A szükséges szemléletváltás lényege, hogy a tájat nem buta színpadként, használandó tőkejóságként vagy egyszerűen erőforrásként kell tekinteni, hanem látni kell eredendő működését, mely által az életet hivatott „termelni”, nem különválasztva ebben az embert a többiektől.”⁵
Balogh Péter

“ Nem hinném, hogy fajunk sokáig fenn fog maradni. Mintha nem abból a fából faragtak volna bennünket, mint a teknősbékákat - ők sok százmillió éven át léteznek ugyanabban a formában, sok százszor hosszabb ideje, mint mi. Egyik neme vagyunk egy rövid életű fajnak. Unokatestvéreink már mind kihaltak. Mi magunk meg kártevők vagyunk. Az általunk elszabadított környezeti és éghajlati változások pusztítónak váltak, és aligha fognak bennünket megkímélni. A Földnek ez csupán lényegtelen, átmeneti üzemzavar lesz, de nem hiszem, hogy mi sértetlenül megússzuk, annál is kevésbé, mert tény, hogy a közvélemény és a politika inkább a homokba dugja a fejét, mint a strucc, s nem vesz tudomást a ránk leselkedő veszélyek- ről. Mi vagyunk talán az egyetlen faj a földkerekségen, amelyikben tudatosul egyedei halálának elkerülhetetlensége: félek, hogy hamarosan annak a fajnak is nekünk kell majd lennünk, amelyik tudatosan végignézi vesztének közeledtét, vagy legalábbis a maga civilizációjának pusztulását.”⁶
Carlo Rovelli: Hét rövid fizikalecke

“A magyar nép, folyóink közül a Tiszához szorosabban kötődik, mint a többi folyóhoz. Bizonyítja ezt az is, hogy a Tisza a legtöbbet megénekelte magyar folyó a nép dalaiban s költőink verseiben. Nagyon sok jelzője van (szőke, vad, zavaros, kanyargós), amelyekből egy szeszélyes, de mégis nagyon szeretett „természeti lény” képe bontakozik ki. 1920-ig a Tiszának állandó jelzője volt az is, hogy a „legmagyarabb folyó”, hiszen a több országot átszelő Dunához képest a Tisza a történeti Magyarországhoz tartozó Máramarosi Havasokban eredt, s még Magyarország területén, Titelnél ömlött a Dunába. Századunkban ez a helyzet megváltozott, ám még ma is az ország több mint felének felszíni víz viszonyait alapvetően befolyásolja.”⁷
Süli-Zakar István

TÉR

A tér a szintézis, a harmadik dimenzió, a végállomás, helyünk keresése a teremtet világban.

Az ártéri oldal buja, életteli teli szövetébe igyekszünk magunkat bekapcsolni, és emlékezni arra, hogy mi emberek is csak egy részt képzünk az egészben: időnk röpk pillanat a természet állandóságához képest.

Fejtegettünk témaköröket, amelyek behálózzák a létünket, mégis nagyon nehéz őket megközelíteni a mindennapokban, hiányzik a jelenléten keresztüli átélés, egyéni szerepünk megtalálása, önmagunk kontextusba helyezése. A rendszeresen felbukkanó, mégis valamiért távolinak érzékelt klímaváltozás jelenségét most tapasztalássá tesszük, a már-már elcsépelet mondatokat új szűrőnkön keresztül értelmezzük, és a külső szemlélőnek is megmutatjuk az egész ügy közelségét.

18.00-18.15: A lombok alá beérve hirtelen besötétedik. A magas fák között már elvont értelemben beszélgetünk az ember és a természet kapcsolatáról. A vadregényes környezetben sokkal jobban érezzük kicsinységünket, és azt, hogy emberi életünk hogy törpül el a természet állandósága mellett.

“Ugyanabból a csillagporból lettünk, amelyből minden más dolgok is lettek, és akár elmerülünk a fájdalomban, akár nevetünk, és felragyog arcunkon az öröm, csak azok vagyunk, amik nem tudunk nem lenni: világunk egy része.”
Carlo Rovelli: Hét rövid fizikalecke ⁸

18.15-18.30: Az utolsó megálló végén, kezünkben zseblámpákkal a fák között járkálva hosszú záridős fényképeket készítünk, amelyekkel szimbolizálni szeretnénk a nagy egésszel való kapcsolatunkat. Izgalmas, ahogy kis fehér fénypontokként mozgunk a sötétető erdőben. Letérünk a kitaposott útról, nekivágunk a fák sűrű szövetének. Zörög az avar, mindent betölt az ős illata.

(Pigler Ferenc nevetve megjegyzi, hogy a erdőbiztos meglepetten fogadja majd a látványt, amikor a vadfigyelő kamera felvételei közt megpillantja az “új szentjánosbogár elfajult változatának” kifejlett egyedeit.)

18.30-19.00: A workshop zárásaként meglátogatjuk a Tiszát. A folyót, amelyről egész nap beszélgettünk, mégse találkoztunk még vele. Csendben ülünk a sajfoki Tisza parton és kémleljük a vizet az esti szürkületben.

19.00: Elbúcsúzunk egymástól és mindenki a saját telekocsis társaságával visszaindul Budapestre.

II./

/ bevezetés

/ a négy stáció

/ epilógus

Bár nem hoztunk konkrét, kézzelfogható megoldást a problémákra, úgy érezzük, a szemléletmódbeli innováció első és számunkra is megvalósítható lépését megtettük. Tudatos emberi létezésünk fontos aspektusa, hogy a körülöttünk zajló különböző folyamatokról tudjunk, gondolkodjunk és beszélgessünk.

Kísérleti workshopunk - úgy érezzük - célba ért: az eseményen keresztül minőségi időt tölthettünk együtt a Tiszánál, értékes gondolatokkal és pillanatokkal gazdagodva térünk haza.

Ha a természetben nem is, az emberekben nyomot hagytunk!

“Elképesztően jól esett kiszakadni a városból és valami olyan problémával foglalkozni, amivel alapvetően a mindennapokban nem szoktunk, úgyhogy egy jó maradandó élmény volt:) és annyira jó volt látni a rengeteg állatot.”
Mesi

“Jó és tartalmas élmény volt, mivel a helyszín is ismeretlen volt a számomra, illetve a témáról sem tudtam eddig sokat.”
Sára

“Jól éreztem magam, az érdeklődési körömből nagyon kieső, új dolgot próbáltam ki, ezzel és kifejezetten kellemes élményekkel jöttem haza.”
Zsombor

“Nagyon jó, egyrészt már csak maga az ottlét is felszabadító érzés volt ebben a gyönyörű környezetben, de az egész program is nagyon jól volt felépítve, gondolatébresztő volt, érdekes volt meghallgatni a többiek véleményét a témáról, és nekem szerintem egyértelműen elérte a célját, hiszen eddig sosem gondolkodtam ezen ilyen szempontból, és most már egészen máshogy állok a témához, gondolatok és érzések kötnek hozzá. Ja és nagyon tetszett ez felépítés, hogy pont-vonal-sík-tér:))”
Lenke

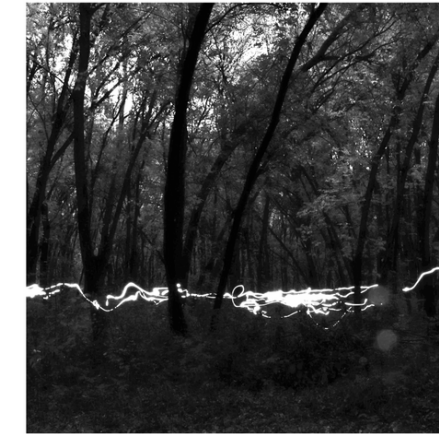
“Nagyon jó volt, érdekes volt hallani infókat a Tisza szabályozásról, érdekes volt ahogy megközelítettétek az ember-táj kapcsolatot.”
Bálint

III. UTÓÉLET

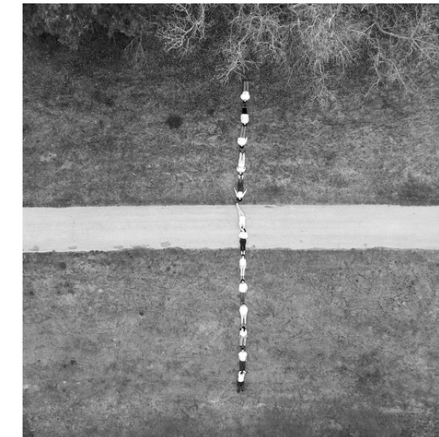
A záróakkord a workshop végtermékeinek, gondolataink magjainak urbánus környezetben való elvetése volt. Matricákat szórtunk el a városban, amelyeken a stációink képei láthatóak, illetve egy QR-kód, amely a projektünk Instagram oldalára vezet az érdeklődőt. A Kontaktáj eseménysorozat profilja szolgál a kommunikációs felületként, itt kerülnek megosztásra a pályázati felhívások, a workshopokkal kapcsolatos tudnivalók, illetve maguk a bemutatni kívánt projektek. Szerettünk volna egy olyan platformot találni, amelyen keresztül a nap mint nap utazó járókelő, mozgó embereket a leghatékonyabban el tudjuk érni.

Gerillaakcióink célja, hogy becsempésszük a köztudatba tevékenységünket: a triptichonok tovább szövik a TiszaKötő-workshop hálóját azáltal, hogy nyomaik itt-ott felbukkannak a városban, utcákon, tereken; amerre néz az ember, ott vannak, így amerre gondol, előbb utóbb ott is szerepelni fognak.

Az utórezdülésekben elveszítjük a reakciókat, személyes visszajelzéseket, a dokumentumok terjesztésénél már nem tudjuk lekövetni az elért hatásokat, csak bízunk abban, hogy elültetett gondolataink egy új, innovatív, természettisztelő paradigmaváltás növekedését fogják erősíteni.

@kontaktaj

@kontaktaj

@kontaktaj

@kontaktaj

Köszönetet szeretnénk mondani a Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóságnak és Pigler Ferencnek, hogy a workshop megrendezésre kerülhetett Sajfokon. Továbbá köszönjük Zsolnai Domonkos Andrásnak a drónfelvételeket és Korányi Noéminek, Szendrey Bálintnak és Mészáros Zsombornak a fuvarozást. Az ő segítségük nélkül nem tudott volna megvalósulni ez az esemény.

források

1. Agnes Denes Öko-logika - filozófia a tájban
https://acbgaleria.hu/exhibitions/oko_logika_filozofi_a_a_tajban
2. Balogh Péter előadásvázlata: <https://s3-eu-central-1.amazonaws.com/elotiszaert.hu/wp-media-folder-elotiszaert-hu/wp-content/uploads/2022/09/taji-ontozes-a-vizgazdalkodas-hatekonysagnoveleshez.pdf>
3. <https://archivum.mtva.hu/stories/Tisza-szabalyozasa>
4. Süli Zakar István
https://www.rieth.hu/Gyermekkor/Tisza_1Tortenete.htm
5. Balogh Péter előadásvázlata: <https://s3-eu-central-1.amazonaws.com/elotiszaert.hu/wp-media-folder-elotiszaert-hu/wp-content/uploads/2022/09/taji-ontozes-a-vizgazdalkodas-hatekonysagnoveleshez.pdf>
6. Carlo Rovelli, Hét rövid fizikalecke, Milánó, 2014
7. Süli Zakar István
https://www.rieth.hu/Gyermekkor/Tisza_1Tortenete.htm
8. Carlo Rovelli, Hét rövid fizikalecke, Milánó, 2014
továbbá: Balogh Péter: Ártéri tájgazdálkodás